

המדינה כנראה החליטה שאדם במצבי צריך לשכב במיטה ולהמתין לנושיתו האחרונה

שני מטענים ניטרל סרן יקותיאל גרשוני בזירת הקרב. "השלישי ניטרל אותי", הוא מסביר איך איבד את ידיו, מאור עיניו ושמיעתו • אבל גם כנכה 100 אחוז, לא עצר כל הדרך לפרופסורה ולמדליה ישראלית ראשונה במשחקים הפראלימפיים • עכשיו, בגיל 77, נאלץ מי שהיה ראש החוג להיסטוריה של המזרח התיכון, לצאת לקרב חדש: בבירוקרטיה, כדי להשאיר לצידו את המטפל שמסייע לו מסביב לשעון • והסיפור שלו הוא רק דוגמה להפליית סיעודיים מבוגרים, בעקבות תיקון חדש לחוק

יותר מחמש שנים, הגיש בקשה לוועדת חריגים. 10,000 קשישים ונכים קשים הגישו בקשות כאלו, שנבחנו לגופו של עניין. ביוני 2018 קיבלה הכנסת תיקון לחוק שהחריג לרעה נכים קשים מעל גיל 67 והגביל את שיקול הרעת של שר הפנים לתת אישורים בעניינם. גרשוני הוא נכה קשה, הזכאי לשני מטפלים צמודים, אבל גילו המבוגר עומד בעוכריו. אם הוא היה בן 66, אין ספק ששר הפנים היה נעתר לבקשתו של מי שנתן למדינה את ידיו, עיניו ואוזניו.

גרשוני, מצידו, מצביע על חיסרון נוסף בגילו המתקדם. "בפברואר אהיה בן 78", הוא מדייק, "מה שאומר שאיברתי את היכולת לקרוא את הספרות מי מין לשמאל".

סליחה?

"בגיל 72 יכולתי לקרוא הפוך ולחשוב שאני בן 27, בגיל 74 יכולתי להאמין שאני בן 47, אפילו בגיל 76 עוד היה נחמד, דמיינתי שאני בן 67. אבל בגיל 77 זה נגמר. כשאגיע ל-78, לא ארצה להרגיש בן 87".

"שטויות, הגיל הקלנדר לא חל עליך", מעירה רותי, אשתו, "אתה יותר פעיל מרוב האנשים שעוד לא הגיעו לחצי ממנו".

לעיניים אין תחליף

עד לפציעה, הוא לא חלם אפילו על קריירה אקדמית. "הייתה לי השכלה יסודית כוננית, כשכולם היו בתי כון אני הייתי בים", מספר גרשוני, יליד ראשון-לציון. "בסוף כיתה ח' הודעתי להוריי שאני לא רוצה ללמוד. אבא שלי, שהיה טיפוס קשות, אמר: 'אין אוכל בחינם, אם אתה לא רוצה ללמוד - לך לעבוד', והפכתי לשוליה במוסך. אחרי כמה חודשים נכנס לי קצת שכל ונרשמתי ללימודי ערב. כשהתגייסתי שאלו אותי: 'רוצה גולני או הנדסה קרבית?' עניתי שאני רוצה לשרת ב'או', אז אמרו לי 'יופי, לך להנדסה'".

איך הגבת לשיבוץ?

מבין את עבודתי השוטפת כהיסטוריון, כבעל רישיון נהיגה ישראלי הוא מסייע אותי לבדיקות ולטיפולים, פעמיים בשבוע הוא רותם אותי לרצועה ואנחנו עור שים יחד הליכה מהירה של חמישה ק"מ. הוא מצליח לפתור אפילו תקלות טכניות שמתגלעות בעזרים המר שוכלים שמשמשים אותי בכתיבת ספרי השלישי. אני פוחד לחשוב על היום שבו רוט לא יהיה לצידו.

למה זה עלול לקרות?

"בגלל שאני לא נכה טיפוס", הוא משיב בשלווה מעושה. "המדינה כנראה החליטה שאדם בגילי ובמצבי לא אמור לעשות כל כך הרבה, אלא לשכב במיטה ולהמתין לנושיתו האחרונה".

עו"ד תומר ורשה, מומחה בזכויות אדם והגירה, מפנה את הזרקור לתיקון 32 לחוק הכניסה לישראל. "בעבר, מי שרצה להעסיק עובד זר השהה בישראל

גרשוני עם המטפלים דוט ופריאנקה. "זו אפליה גילית"

יקותיאל (קוטי) גרשוני היה בן 26, סרן בהנדסה קרבית ואב טרי שיצא לחגוג את ברית המילה של בנו הבן-כור, כשהוועק לטפל בזירת מטענים בבקעת הירדן. "את השניים הראשונים הצלחתי לנטרל, המטען השלישי הצליח לנטרל אותי", הוא מסכם בקצרה את התקרית במלחמת ההתשה, שבה איבד את שתי ידיו, את מאור עיניו ואת השמיעה.

בחמשת העשורים שחלפו מאז, אימץ את המנטרה: "אני תלוי באחרים, אבל מסרב לקבל רחמים". החיים כנכה צה"ל בדרגת 100 אחוז פלוס כבר הרגילו אותו למלחמות שאחרי המלחמה. בדרך שאי אפשר שלא לתאר כהרואית הגיע להישגים מעוררי הערצה. במסלול האקדמי הוא כתב דוקטורט בהיסטוריה, הפך לפרופסור מן המניין באוניברסיטת תל-אביב ועד פרישתו לגמלאות כיהן כראש המחלקה למזרח תיכון ולימודי אפריקה. במסלול הספורטיבי, היה הראשון שהביא לישראל מדליית כסף בריצה באוליפיאדה הפראלימפית של 1980. "הזהב שלי היא רותי, אשתי", הוא מפגין חוש הומור שלא נפגע בהתפורר צצות המטען.

אבל גם כל אלה לא הכינו אותו לקרב שהוא נאלץ לנהל, בגיל 77, באטימות הבירוקרטית. דווקא עכשיו, כשמצבו הבריאותי מידרדר, מפני ש"נכות קשה היא צ'ק פתוח לכל החוליים שבעולם", הוא צריך להילחם על הארכת האשרה למטפל הסיעודי שלו, גורונג דוט פרסאד (44), שמחולל שיפור משמעותי באיכות חייו.

"כל מטפל סיעודי יכול להלביש אותי, לקלח ולקנח את הישבן שלי בשירותים, אבל דוט כבר הפך לחלק ממני", מסביר גרשוני מדוע נקשר לעובד הור שנחת בארץ לפני תשע שנים, והגיע לביתו שברמת-השרון לפני כמה חודשים. "הוא כל כך קורא אותי עד שאני פטור מלבקש ולהסביר. כדובר אנגלית רהוטה הוא

**גרשוני:
"כל מטפל יכול
להלביש ולקלח,
אבל דוט כבר
הפך לחלק ממני.
הוא פותר אפילו
תקלות בעזרים
שממשיים אותי
בכתיבת ספרי
השלישי. אני פוחד
מהיום שבו לא
יהיה לצידי"**

קופץ לרוחק. "התמקדתי ברגליים"

יקותיאל גרשוני ודוט פרסאד באימון. "אני תלוי באחרים, אבל מסרב לקבל רחמים"

להתמודדות עם נכות. הייתי חייב לקבל את ההחלטה אם אני ממשיך או לא. הידיעה שאני אבא לתינוק בן חודש וחצי עוררה אותי להמשיך, אבל רותי ואני נדרר שנו לבחור אם אנחנו נשארים ביחד. לשמחתי, אף אחד מאיתנו לא רצה להיפרד. הייתה בינינו אהבה גדולה."

"למה אתה מדבר בלשון עבר?" רותי מקניטה, אבל מודה שהסיטואציה הייתה מורכבת. "אני לא יודעת אם הייתי מתאהבת בקוטי אילו היכרתי אותו אחרי הפציעה. הוא היה אדם אחר. לא היה שום דמיון בינו לבין הבחור שטייל איתי בתל-אביב, בחן ליד איזה חלונות ראווה אני נעצרת, סימן את הפרטיים שמצאו חן בעיניי וקנה את כולם מאחורי גבי."

ידעת שתישארי איתו?

"לא, אבל ידעתי שההתמודדה והעקשנות של קוטי לא נפגעו בפציעה. אם הוא החליט להמשיך להילחם, מי אני שאכנע? בתכלס, הפכתי לאמא לשניים. ליי-מדי את אריק ואבא שלו לכפתר כפתורים ולגרום גרביים. עד לפציעה קוטי התלבש כמו שלומפר, אחריה התחלתי להקפיד על ההופעה החיצונית שלו, כדי שלא ייראה כמו גבר שזקוק לרחמים. כשהשתחרר מבית החולים, אחרי ארבעה חודשים של ניתוחים ופיזיותרפיה, במהלכם גם הועלה לדרגת רב-סרן, טסנו לארה"ב לחפש מכשירים שיקלו עליו, כמו קודן לדלת החשמלית של שער הבית ונעלי 'האש פאפיו', ללא שרוכים."

שנה אחרי הפציעה, גרשם ללימודי מזרח תיכון באוניברסיטת תל-אביב. "עובדת סוציאלית מאגף השיקום שאלה אותי, 'מה תעשה עם זה?' ועניתי לה בכנות: 'אינני יודע, אבל זה מה שמעניין אותי'. החוג המשני של מזרח תיכון היה אפריקה, ונרשמתי אליו קצת מחוסר ברירה, כי חשבתי שיהיה לי קל יותר כששני החוגים באותו הבניין. אבל בשנה השנייה התאהבתי באפריקה ובמיוחד בליבריה, מדינה קטנה שהוקמה על ידי עבדים משוחררים מארה"ב וג'מייקה שחזרו למולדתם. מצאתי דמיון ביניהם

המשמעת והסביר שאם היו מעלים אותי מיד למסוק, לא הייתי עומד בכך. רצו להביא אותי להרסה, ובגלל ערפל בירושלים הנחיתו אותי בתל השומר. לא שאני זוכר משהו", הוא מתנצל, "ברגע הפיצוץ איבדתי את ההכרה לחלוטין."

"הייתי אז בחופשת לידה", נזכרת רותי, "והחזקתי על הידיים את אריק, בננו הבכור. כששמעתי את המ"סוק, הוא התחיל לבכות. אני זוכרת שאמרתי לו: 'אל תבכה חמודי, מספיק שיש אמא שבוכה עכשיו'. לא העליתי בדעתי שהפצוע האנוש הוא בעלי, אביו. כשאריק נדרס, הייתה דפיקה בדלת. נציג מקצין העיר אמר לי: 'בעלך נפצע קשה', ונתן לי את הארנק שלו. הייתי בטוחה שהוא כבר איננו. שהוא נהרג."

אחיה, מאיר קרן ז"ל, ואשתו מרי לקחו מיד את אריק לביתם באשקלון. "אני זוכרת שחשבתי לעצמי, מזל שלא הינקתי אותו, מפני שהיה בפגייה, והם יוכלו להאכיל אותו מבקבוק. חודש וחצי ישנתי לצידו, במחלקה האורטופדית שהייתה אז ביתן מתקופת הבריטים, עם 17 מאושפזים באולם. קצין הנדסה ראשי, תא"ל ירחמיאל דורי ז"ל, בא לבקר וכשראה אותי ליד מיטתו של קוטי הזעיק אנשי הנדסה שבנו קירות והרכיבו תאורה, שיהיה לנו חדר פרטי בתוך האולם."

"כשהתעוררתי, עוד לא ידעתי מה מצבי", הוא מספר. "הגדמים בידיים היו מכוסים בגבס, גם הרגל הייתה מגובסת בגלל שבר פתוח, והעיניים שלי היו מכוסות. כיוון שזכרתי את גודל המטען יכולתי רק לנחש את היקף הפגיעות. בשלב הראשון הבנתי שהראייה שלי הלכה. אחרי שבועיים-שלושה הגיע אליי חבר, איש קבע, וסיפר לי שגם שתי ידיי נקטעו."

על מה התאבלת יותר?

"על העיניים. לידיים יש תחליף, פרוטזות, אבל איזה תחליף יש לעיניים? בדיעבד אני יודע שהכי קשה היה לי להשלים עם העובדה שבשכריר שנייה הפכתי מאדם עצמאי ופעיל למי שתלוי לחלוטין באחרים. החיים לא מכינים אותך לאפשרות הזאת, אין בית ספר או קורס

"היום הנדסה קרבית הוא חיל מאוד ערכי, אבל בזמני זה היה חיל אפור, שלא במקרה נבחרה עבורו כומתה באותו צבע. הייחוד שלו היה בעובדה שהפעילות בשטח אף פעם לא הסתיימה. בקורס קציני הנדסה נהגו לומר: 'גומרים והולכים לעבודה אחרת'. בגיל 25, אחרי מלחמת ששת הימים, עברתי לצנחנים, כי חטיבת הבקעה נזקקה לאנשי הנדסה קרבית שיפנו את שדות המוקש שים. תיכננתי להמשיך בקריירה צבאית."

את רותי, אשתו כבר 54 שנה, פגש במקרה. "הלכתי לבקר ידידה ורותי, שהייתה השותפה שלה לדירה, פתחה את הדלת. היא אמרה לי 'תיכנס' או נכנסתי ונשארת". אחרי שנה נישאו ועברו לגור בשיכון הרוי פאים והאחיות של בית החולים תל השומר, שבו עברה כאחות מוסמכת.

"אמא של קוטי ביקשה שאלחץ עליו להשתחרר מהצבא, אבל לא יכולתי לגרום לו לוותר על דרך החיים שהוא כל כך אהב", היא מודה. "ההיריון הראשון עבר עליי בבכי וחרדה, מפני שאלה היו ימי ההתשה וקוטי בקושי הגיע מהבקעה. בערב ראש השנה הייתי בחודש השביעי, כל החיילים חזרו הביתה חוץ ממנו, ומרוב פחד נתקפתי צירים וילדתי תינוק שאושפז בפגייה. רק אחרי שישה שבועות עשינו לו ברית."

מהברית, כאמור, חזר מיד לשטח. זה היה ביום ראשון, 2 בנובמבר, 1969. תאריך לא מקרי. "ארגוני החבלה הכירו היטב את ההיסטוריה הישראלית ובהחרו לפעול דווקא בימים חשובים. במקרה שלי זה היה ביום הצהרת בלפור. בדרך לבסיס קיבלתי הודעה שמחבלים חדרו בלילה והניחו מטענים על דרך הטשטוש. נסיעתי ישר לזירה. המטען השלישי שטיפלתי בו התפוצץ לי בין הידיים, והשאר היסטוריה. אבל היה לי מזל גדול. הרופא החטיבתי, שכן שלנו מתל השומר, היה במקום והגיע אליי מיד. בזכותו נשארת בחיים. הוא הזעיק מסוק ואמר: 'אני לא מעלה את קוטי, עד שאני מייצב אותו'. לימים העמידו אותו למשפט על סירוב פקודה, עד שהקרפ"ר, פרופ' ערן דולב, הגיע לוועדת

**האישה רותי:
"כשקוטי התכוון
לאולימפיאדה,
מי קם בחמש
לשרוך לו את
נעלי הריצה?
כשהכרזתי שאני
מבטיחה להתעורר
כל כך מוקדם,
חשבתי שזה
יגרום לו להפסיק.
זה לא קרה"**

גליים. כששחיתתי, רותי והבנים חיכו לי בקצה הבריכה עם מוט ונתנו לי מכה בראש, זה היה הסימן להסתובב. כשהתחלתי לרוץ, רתמתי את עצמי למלווה כדי שלא אגלוש לכביש. השתתפתי בארבע אולימפיאדות נכים בקפיצה לרוחק וריצה. על הבשורה שזכיתי במדליות כסף בריצה למאה ו-400 מטרים, רותי שמעה בחדשות, כשהסיעה את הילדים לבית הספר.

מה, רעייתך לא טסה איתך לאולימפיאדה? "לא", היא יורה, "נשארתי בבית עם שלושת הבנים. כשקויתי התכונן לאולימפיאדה הוא יצא כל בוקר לריצת עשרה ק"מ עם המלווה, אבל מי נאלץ לקום בחמש בבוקר כדי לשרוך לו את נעלי הריצה? בשלב כלשהו הטלתי וטו והכרזתי שאני מפסיקה להתעורר כל כך מוקדם, חשבתי שזה מה שיגרום לו להפסיק. זה לא קרה".

בעיות בריאות הן שגרמו לו לפרוש לבסוף מהתח-רויות. "ככה זה", הוא מושך בכתפיו, "הגיל לא פועל לטובתי".

לפני שמונה שנים עבר גרשוני גם ניתוח ראש בגלל חשד לגידול, שגרם לזעזוע שחיבל בשרירי הראייה. כנכה בדרגת מאה אחוז פלוס הוא זכאי לשני מטפלים, העובדים בתורנות, מה שמצריך הסתגלות לא קלה. "קשה למצוא מטפל שבינו לבין קויתי נוצרת כימיה טובה", אומרת רותי, "וברוב המקרים, עוברת שנה עד שעובר חדש מסיים את ההכשרה אצלנו".

משרד הפנים: פעלנו כחוק

לאורך השנים הועסקו בביתם מטפלים רבים, "כולל אחד שיצא איתי לריצה, עם הרתמה, עד שמצאתי את עצמי בתוך עמוד חשמל", הוא מעיר. בשנה האחרונה מלווה אותו גם פריאנקה לילרטן (49) מהפיליפינים. "היא בסדר, כשהיא רואה שיש לי דמעה בזווית העין היא מנגבת אותה", הוא אומר, "אבל היא לא כמו דוט". "קויתי הוא בית מרקחת מהלך, זקוק לאינספור כדורי רים, ורק על דוט אני סומכת בעיניים עצומות בנו-שא", רותי מוסיפה. "כשקויתי אומר לו: 'מחר בשמונה בבוקר אתחיל לעבוד על זה וזה', דוט מגיע בשבע וחצי ומארגן את כל החומרים. הוא אדם טוב שמקריין שלווח ואהבה. כשהם יוצאים להליכות, דוט מחבק את קויתי, ממש עוטף אותו, ושומר עליו מכל משמר. הוא מטפל החלומות של קויתי, אז מה ההיגיון להביא ארצה עובר חדש שיהיה עבורנו חתול בשק?"

עו"ד תומר ורשה לא מחפש את ההיגיון, "כי אין. זו אפליה גילית. אני משער שהכוונה הייתה לסייע לנכים קשים מתחת לגיל 67 ולהרחיב את קשת המטפלים ש-כולים לעמוד לרשותם. הבעיה היא שככל שהאדם מזדקן, קשה לו יותר להתרגל למטפל חדש. אחרי שמשרד הפנים סירב לאשר לפרופ' גרשוני את המשך העסקתו של גורונג דוט פרסאד, הגשנו ערר והשגנו צו זמני האוסר על גירושו עד להכרעה בתיק".

פרופ' גרשוני אינו היחיד שנאלץ לנהל את הקרב המיותר מול רשות האוכלוסין וההגירה של משרד הפנים. לדברי ורשה, "יש היום בישראל כ-10,000 מטפלי לים סיעודיים זמינים שמשרד הפנים לא מאפשר את המשך העסקתם. הגשנו עתירה לבג"ץ לתיקון הסעיף המפלה, לטובת כלל המטופלים הסיעודיים שנדרחו על הסף, כשהם נמצאים בחוסר אונים מוחלט. ביניהם גם קשישה סיעודית בת 100 מרמת-גן, שבקשתה להארכת השלייה של עובדת סיעודית שמטפלת בה כבר שנים נדחתה ומצד שני, היא לא מצליחה למצוא מטפלת חדשה. אף אחת לא מוכנה לטפל בקשישה בת 100 בגלל החשש שבקרוב תלך לעולמה".

במשרד הפנים מסרו בתגובה: "אנו עושים כל שניי תן לסייע לפונים הסיעודיים, אך לעיתים החוק אינו מאפשר תמרון או שיקול דעת. גם בקשתו של מר גרשוני לא עמדה בתנאי סף הקבועים בחוק. בנוסף, עולה כי העובד כבר קיבל בעבר אישור שר הפנים בעבר להאריך את האשרה עבור מטופל אחר. אי לכך, ועם כל הצער שבדבר, הבקשה נדחתה".

בקומה השנייה בבית משפחת גרשוני, בחדר השינה של רותי וקויתי, תלוי קולאז' תמונות. שלושה בנים, אריק (איש שירותי הביטחון שפרשו ועשה הסבה להוראה) ושני הייטקיסטים, קובי (על שם בן דודו שנפל ביום כיפור) ומאור, נשותיהם ותשעה נכדים. הבכורה חובשת קרביית בת 19, הצעיר בן שנתיים. "רק את אריק זכיתי לראות", הוא מציין, "את קובי ומאור לא ראיתי וגם לא את ילדיהם, אבל פיתחתי יכולת לראות בלב. בדרך זו אני רואה אותם, את דוט ואת כל מי שאני אוהב". ■

smadarshirs@gmail.com

עם אהוד ברק. "תכננתי קריירה צבאית"

רותי: "כשיצאתי לעבוד השארתי לקויתי צלחת עם ארוחת צהריים לחימום. כמעט כל יום מצאתי על המראה כיתוב בטוש: 'בצער רב, עוד צלחת נשברה'. לא דאגתי לצלחות, דאגתי שהוא נשאר רעב"

לבין היהודים שהוגלו ממולדתם. אגב, גם בלי בריה קיים חוק השיבה. לא תוכלי לקבל אזרחות אם את לא שחורה".

דוקטורט ב"כתב ברייל"

השיחה עם גרשוני מתנהלת באמצעות מיקרופון שמוצמד לחולצתי. תפקידו להעביר את דבריי למר כשיר השמיעה שמתקן באוזנו הימנית, שבה נותרו שרידי שמיעה. "השנייה אבודה לגמרי", הוא מציין, "אפילו אם אתקע בה 50 פילים, לא אשמע דבר". מדי פעם הוא נושך את המגבר שצמוד לפרק ידו השמאלית כדי להגביר את הווליום.

איך למדת באוניברסיטה?

"אני נוהג לספר שעשיתי דוקטורט בכתב ברייל", הוא מגחך ומצביע על שני הקרסים שבידיו, שלא מאפשרים מישוש.

ובכל זאת?

"רותי הייתה מסיעה אותי לאוניברסיטה, ואני ישבתי בשורה הראשונה והקלטתי את כל ההרצאות בטייפ גדול. אחר כך רותי תימללה אותן, ולא פעם מחקה משפטים חשובים מרוב עייפות. את החומר שיננתי בעזרת קבוצה של קריינים שהתגבשה סביבי. מה שלקח לסטודנט רגיל איקס שעות, לקח לי איקס שעות כפול חמש, אז למדתי יותר לאט. בנוסף, בסוף השנה ביקשתי מהמרצים את הביבליוגרפיה לשנת הלימודים הבאה והגעתי אליה מוכן. אבל לומר לך שזה היה קל?"

גם התפקוד שלו בבית דרש מאמצים. "שנה אחרי הפגיעה חזרתי לעבוד, אבל עשיתי רק משמרות לילה", מספרת רותי. "את הבן השני ילדתי בהפרש של חמש שנים, והבכור למד להחליף לו חיתולים. בהמשך, כשחזרתי לעבוד כוד כרגיל וקויתי נשאר בבית, השארתי לו צלחת עם ארוחת צהריים שהוא ניסה לחמם. כמעט כל יום מצאתי על המראה כיתוב בטוש שחור: 'בצער רב, עוד צלחת נשברה'.

לא דאגתי לצלחות, דאגתי שהוא נשאר רעב". לעולם הספורט הצטרף כחלק מהשיקום. "אחרי מלחמת יום כיפור, כשפתחו את בית הלוחם, הוא הפך לבית השני שלנו, כי הוא יועד גם למשפחות עם ילדים. החלטתי לנסות כל מה שאפשר לעשות עם הר-